

Soudy odvolací (civilní) viz Odvolání.

Soudy odvolací (trestní).

Dlužno tu lišiti:

I. Odvolání z rozsudků soudů okresních: Odvolání je tu jediným řádným prostředkem opravným, zastupujícím dva prostředky opravné proti rozsudkům sborových soudů I. stolice a soudů porotních připuštěné, totiž stížnost zmatečnou a odvolání. O odvolání rozhoduje sborový soud I. stolice, v jehož obvodu leží soud okresní, jenž rozsudek vynesl (§§ 463, 466, 10 tr. ř.). Sborový soud rozhoduje ve shromáždění čtyř soudců (§ 13 tr. ř.).

II. Odvolání z rozsudků sborových soudů I. stolice a soudů porotních. Odvolání připouští se jen:

1. z výroku o trestu neb

2. z výroku o nárocích soukromoprávních (§§ 283, 345 tr. ř.), dále

3. z výroku o dání pod dozor policejní neb přidržení v donucovací pracovně (§§ 5 a 10 zák. ze dne 10. května 1873 č. 108 ř. z. a § 7 zák. ze dne 24. května 1885). O odvolání rozhoduje vrchní zemský soud a sice v shromáždění 5 soudců a výjimečně nejvyšší soud co soud kasační, byla-li totiž zároveň podána proti rozsudku stížnost zmateční. Soud nejvyšší rozhoduje v takovém případě buď současně při vyřízení neb po vyřízení stížnosti zmatečné o odvolání a sice ve shromáždění 7 soudců (§§ 280, 295, 296, 15 a 16 tr. ř.). Dodati sluší, že proti rozsudkům sborového soudu I. stolice, co soudu stanného každý prostředek opravný, tudíž i odvolání je vyloučeno (§ 445 tr. ř.). (Ostatně viz čl. Příslušnost soudní (trestní).

Soudy okresní viz Soudy.

Soudy porotní viz Porotci.

Soudy rozhodčí.

I. Pojem a povšechné zásady.

Rozhodci jsou osoby povolané k tomu, aby na místo soudců státních rozhodovaly o sporných záležitostech, pokud tyto nespádají pod trestní zákon.

O. o. z. zařaduje smlouvu o rozsudím mezi právní ústavy, které mají za předmět změnu práv a závazkův. Vřadění smlouvy o rozsudím do této kapitoly zdá se býti odůvodněno tím, že kompromis jeví se jako odrůda narovnání a jest tudíž uveden mezi předpisy o narovnání (§§ 1380—1391 o. o. z.). Ale kdežto narovnání jest smlouvou o obnovu (§ 1380 o. o. z.), narovnání na rozsudiho nezakládá novace (rozh. ze dne 9. prosince 1862 č. 8286, sb. 1611). O. o. z. proto pojal smlouvu o rozsudím mezi narovnání, ježto co do právních účinků kompromisu mají platiti všeobecné normy o narovnání, zvláště co do objemu; jako se narovnání učiněné o nějaké rozepři zvláštní nevztahuje k jiným případnostem (§ 1389 o. o. z.), tak nelze rovněž užiti smlouvy o rozsudím na spory, na něž nebyla rozšířena (rozh. ze dne 17. srpna 1854 č. 8295, sb. 39). Z § 1389 o. o. z. vysvítá dále, že jako narovnání, tak i smlouva o rozsudím může se vztahovati nejen na právní poměry již vzniklé, nýbrž i na případné rozepře příští; i jest úmluva, aby se budoucí spory rozhodly rozsudím, platnou (rozh. ze dne 4. března 1858 č. 10.913, kn. jud. 26). O. o. z. vytýká v kapitole o společenství práva vlastnického několik případů, v nichž zákon odevzdává rozhodnutí sporných záležitostí rozsudímu; tak na př. v § 825, mají-li se při správě společné věci předsevzítí důležité změny a protiví-li

se tomu někteří účastníci, má po případě rozsudí rozhodnouti o takových změnách; rovněž i při rozdělení věci společné, nemohou-li se účastníci o dělbě shodnouti (§§ 841 a 842 o. o. z.). Udělí-li se plnomocníkovi právo, aby rozsudího zvolil, potřebí jest plnomocenství zvláštního, ježto svědčí na zřízení rozsudího (§ 1008 o. o. z.).

Všeob. řád soudní (josefínský) pojednává v 17. hlavě o rozsudích (§§ 270—274) vytýkaje tyto zásady:

a) Sporné strany mají na vůli, aby se narovnaly na rozsudího, než, nemá-li takové narovnání býti neplatným, musí býti písemně zřízeno, po té však nemůže žádná strana bez přivolení druhé od něho odstoupiti.

b) Nikdo není povinen, aby přijal na sebe úřad rozsudího, kdo však jej přijal, má povinnost spornou věc rozhodnouti.

c) Rozsudí, rozhoduje o příslušné sporné věci, má zachovati pořádek t. j. formu, na níž se strany shodly; nebyla-li shoda o řízení před rozsudím stranami stanovena, použije se podpůrně všeobecných ustanovení soudního řádu.

d) Umluví-li strany výslovně, že spokojí se výrokem rozsudího a že vzdají se všelikých stížností, jsou povinny podrobiti se jeho výroku a nemá žádná strana, vyjímaje případ zřejmého podvodu, oproti tomu se slyšeti.

e) Avšak nevzdají-li se výslovně práva stížnosti, jest každé straně volno, aby po vyslovení výroku spornou záležitost před řádným soudcem zahájila a ji nehledíc na výrok rozsudího provedla; než nutno ve 14 dnech po doručení výroku žalobu podati, jinak nebude o ní již slyšena.

Sporá ustanovení všeob. ř. soud. o volbě a zřízení rozsudích doplnila stálá praxe nejvyššího soudu různým směrem, tak na př. rozhodl nejvyšší soud, že nemohou-li se zvolení rozhodci shodnouti, mají přibrati vrchního rozhodce (rozh. ze dne 23. února 1869 č. 12.446, sb. 3305), kterýž pro případ, že by se nemohli na něm shodnouti, má se jmenovati soudcem (rozh. ze dne 14. listopadu 1877 č. 13.477, sb. 6656). Otálí-li se s výrokem rozhodčím, lze žalovati (rozh. ze dne 7. března 1871 č. 2575, sb. 4083).

II. Různé druhy rozhodčích soudů.

Rakouské zákonodárství vykazuje skoro ve všech oborech smlouvy o rozsudím, který dílem fakultativně dílem imperativně, vylučujíc všechny jiné soudy, nalézá o jistých záležitostech.

1. Obchodním a živnostenským komorám přísluší, když se strany sporné o to umluví, rozhodovati jakožto soudu zohodčím u věcech obchodních a živnostenských, šetříc nařízení zvláštních o tom vydaných (§ 2 B) *d)* zák. ze dne 29. června 1868 č. 85 ř. z. o organizaci obchodních a živnostenských komor.

2. Výbor advokátní komory rozhoduje spory o odměně advokáta, odporuje-li pravosti a výši jeho pohledávky; jak advokát, tak i strana mají právo požádati výbor advokátní komory o uklizení sporu po dobrém (adv. řád ze dne 6. července 1868 č. 96 ř. z.).

3. Dle § 38 zák. ze dne 28. prosince 1887 ai 1888 o úrazovém pojišťování má se zříditi v sídle každé úrazové pojišťovny rozhodčí soud, jenž by rozhodoval o nárocích na náhradu na ústav pojišťovací vznesených a jím neuznaných; taktéž patří dle zák. ze dne 30. března 1888 č. 33 ř. z. (§§ 41—47) o nemocenském pojišťování dělníků spory mezi pojištěnci a okresními pokladnami nemocenskými, resp. mezi nemo-

censkými pokladnami závodů o podpory k výhradné kompetenci smírčích soudů dotyčných pokladen.

4. Rozhodčí soudy bratrských pokladen zřízeny jsou v sídle každého revírního úřadu báňského pro bratrské pokladny úředního obvodu, a jsou výlučně povolány, aby rozhodovaly o všech sporech vznikajících z pojišťovacího poměru mezi členy a provisionisty s jedné a bratrskými pokladnami s druhé strany (viz čl. Pokladny bratrské).

5. Rozhodčí soudy bursovní (viz čl. »Bursa«, jakož i IX. odstavec tohoto čl.).

6. Rozhodčí soudy železniční (viz tyto).

7. Rozhodčí soudové bankovních ústavů; tak obzvláště při bance rakousko-uherské rozhodčí soud rozhoduje, podá-li vládní komisař námitky proti usnesení valné hromady nebo generální rady a nelze-li o tom docílit dorozumění mezi vládou, jež ustanovila vládního komisaře, a bankou; pak o sporech, které by povstaly po zrušení společnosti mezi členy jejími anebo z poměru rakousko-uherské banky k rakouské nebo uherské vládě; posléze o uplatnění nároků, jež se odvozují ze zodpovědnosti guvernera, viceguvernerů, generálních radů a ředitelů za jejich úřadování (čl. 53, 108 stanov zák. ze dne 21. května 1887 č. 51 ř. z. vyhlášených).

Spory ze společenského svazku »Úvěrního ústavu pro obchod a průmysl« odkluzujž rozhodčí soud (vyn. min. fin. ze dne 6. listopadu 1855 č. 186 ř. z., § 60).

8. Nároky na náhradu škod honbou a zvěří způsobených mají se dle § 45 zák. hon. ze dne 1. června 1866 č. 49 z. z., není-li smlouvou nic jiného ustanoveno, přednésti před smírčím soudem dle § 46 téhož zák. sestaveným, z jehož nálezu není odvolání.

9. O rozhodčím řízení ve sporech náležejících k pravomoci soudů konsulárních viz § 17 min. nař. ze dne 31. března 1855 č. 58 ř. z. a čl. Konsuláty.

10. Spory ze skladních obchodů rozhodovati povolán jest rozhodčí soud, podrobí-li se mu strany (§ 11 zák. ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z.);

11. rovněž z dopravních obchodů paroplavebních podniků ve Vídni (nař. min. sprav. a financí ze dne 19. května 1875 č. 29 ř. z.).

12. Konečně sluší vytknouti, že podle zákona spolčovacího ze dne 15. listopadu 1867 č. 59 ř. z. způsob urovnání sporů z poměru spolkového vzniklých musí ze stanov vysvítati.

(Viz též čl. Úřady smírčí obecní a Policie.)

Důvody, proč v tolika odvětvích se rozšířily soudy rozhodčí, leží na bíledni. Staré, těžkopádné formy soudního řádu josefinského nehodily se již na některé sporné poměry, zvláště ne na spory námezdní a na jiné otázky existenční z poměru pracovního a služebního; zvláště není možno třídit dělnické, aby vedla zdoluhavý proces spojený s velkými náklady, hledajíc ve sporných záležitostech právo. S druhé strany vyžadují jisté sporné záležitosti, na př. bursovní, obchodní, honební zvláštních vědomostí odborných; konečně byly některé bankovní ústavy zvláštními právy nadány, aby soudy rozhodčími rychle realizovaly a vyřídily své sporné záležitosti se svými zákazníky.

III. Řízení rozhodčí v novém soudním řádu (§§ 577—599). Podstatné změny doznalo v nynějším soudním řádu rozhodčí řízení. Motivy vládní předlohy podotýkají: Odporuje se ponechati stranám úplnou volnost, aby konstituování rozhodčího soudu i řízení před ním původní smlouvou o rozsudím, jakož i pozdějšími změnami a doplňky jejími si upravily; není sice v zájmu veřejném, umožní-li se provedení rozhodčího řízení, nehledě k mezerám a nedostatkům smlouvy o rozsudím aneb nehledě k nesnázím později provádění jejímu v cestu se stavícím, doplňovacími ustanoveními zákona neb soudní intervencí. Zajisté že se naprosto schválí, poskytne-li se proti všelikým chikanám odpomoc, na kterou strana po předchozím uzavření smlouvy o rozsudím odůvodněný nárok má. Protahuje-li se rozhodčí řízení aneb odpírá-li se vynesení nálezu, jest bez odporu pohánějící strana oprávněna, aby své právo na rozhodce přivedla k platnosti žalobou. Ježto však neběží o konání přímo vynutitelná, záležel by výsledek takového sporu z pravidla pouze v tom, že straně po nepoměrných obětích času i nákladů v nejpříznivějším případě přiřkl by se nárok na náhradu pro protahování práva; k rozhodnutí sporu přikázaného rozhodčímu řízení tímto způsobem by nedošlo. Plné ochrany právní dostane se zde straně jen tehdy, když smlouva o rozsudím v takovém případě po zjištění, že ji nelze provésti, se zruší. Odepření přijetí rozhodčího úřadu má různé následky podle toho, nastane-li tato událost při rozhodcích, kteří přímo ve smlouvě o rozsudím byli jmenováni, nebo při těch osobách, které teprve na základě jmenovacího práva stranám nebo třetím smlouvou o rozsudím vyhrazeného k úřadu rozhodčímu povolány byly. V prvním případě jest shodnutí se na osobě rozsudiho podstatnou součástí smlouvy o rozsudím, u které po té nastane nemožnost provésti ji: ve druhém případě nic neodporuje tomu, aby strany nebo třetí jmenovali nové rozhodce.

1. Smlouva o rozsudím jest úmluva, aby rozhodnutí právní rozepré stalo se jedním nebo několika rozhodci. Má jen potud právní účinek, pokud strany způsobilé jsou o předmětu sporu narovnáni uzavřítí. Ve smlouvě o rozsudím může také platně býti smluveno, že všechny spory, které by z jistého právního poměru budoucně povstaly, mají býti rozhodnuty jedním neb několika rozhodci. Souhlasně s § 270 všeob. soud. řádu musí býti smlouva o rozsudím zřízena písemně (§ 577 civ. ř. s.).

2. O volbě rozhodců. Vyloučení jsou z úřadu rozhodce soudcovští úředníci, pokud jsou v soudcovské službě (§ 578 civ. ř. s.). Veřejné povinnosti ku přijetí úřadu rozsudiho není. Rozhodce může však, i když jmenování byl přijal, jen z podstatných důvodů od přijatého závazku odstoupiti (§ 579 civ. ř. s.). Ustanovení to odchyluje se od původního znění vládní osnovy, jež stanovila, že osoby, které přijaly úřad rozhodce, jen se svolením obou stran odstoupiti mohou, čímž vyplněna mezeza dříve platného všeob. ř. sd (§ 271), jenž neměl předpisu o tom, že rozhodce vzav na se úřad, může od něho ustoupiti. §§ 580, 581 a 582 civ. ř. s. obsahují následující ustanovení o zřízení rozhodce:

Když ve smlouvě o rozsudím ani rozhodce není jmenován, ani nějaké ustanovení o počtu a jmenování rozhodců obsaženo, tedy každá strana zřídí po rozhodci. Tito mají zvoliti rozhodce starostu. Kdo podle smlouvy o rozsudím vykonati má jmenování rozhodce, může odpůrcem nebo, náležel-li jmenovati rozhodce někomu třetímu, každou stranou býti vyzván, ve čtrnácti dnech jmenovati tohoto rozhodce a oznámiti to straně vyzý-

vající. Stejně vyzvání připouští se tenkrát, když rozhodce podle smlouvy o rozsudím již jmenovaný odepře přijmouti úřad rozhodčí neb vykonati své závazky, když zemře, nebo když s výsledkem jest odmítnut anebo když se jeho jinak nedostává. Jestliže také vyzývající strana jmenovati má rozhodce, tedy spolu se svým vyzváním má oznámiti, kterou osobu rozhodcem jmenovala. Tato vzájemná vyzvání a oznámení mohou vykonána býti poštou neb notářem. Osoba ke jmenování rozhodce povolána jest jmenováním od ní vykonaným vázána, jakmile odpůrce nebo některá ze stran obdržela zprávu o tomto jmenování. Když jmenování rozhodce nevykoná se včasné, nebo když oba rozhodcové nemohou sjednotiti se o osobě rozhodce starosty, soud k návrhu vykoná jmenování. Tento návrh budiž učiněn u toho soudu, který by byl pro tuto rozepři v prvé instanci příslušný, kdyby tu smlouvy o rozsudím nebylo.

IV. Bezúčinnost smlouvy o rozsudím.

1. Jestliže strany nemohou se dohodnouti o rozhodce, které společně mají jmenovati, soud kompetentní právě řečený má k návrhu vyřknouti, že smlouva o rozsudím pozbývá moci.

2. Totéž státi se má, když určité osoby ve smlouvě o rozsudím jmenovány jsou rozhodci, a zemře-li některý z těchto rozhodců, přestane-li býti rozhodcem následkem odmítnutí nebo z jiného důvodu, odepře-li přijmouti úřad rozhodčí neb odstoupí-li od smlouvy s nimi v této příčině uzavřené, nebo když rozhodce ve smlouvě o rozsudím nebo podle smlouvy o rozsudím některou stranou nebo soudem jmenovaný odpírá nebo nepatříčně protahuje své závazky, které tím, že jmenování přijal, byl převzal.

3. Je-li smlouva o rozsudím uzavřena ohledně všech sporů, které by z některého právního poměru vznikly, a je-li okolnost, pro kterou soud smlouvu o rozsudím prohlásiti má za bezúčinnou, toho způsobu, že nevyučuje, aby spory, které snad budoucně z tohoto právního poměru ještě vzniknou, byly vyřízeny soudem rozhodčím, tedy má soud výrok svůj tím způsobem obmeziti, že smlouva o rozsudím jest bezúčinná toliko pro tuto určitou případnost. O dalším případě bezúčinnosti smlouvy o rozsudím pojednává § 591 (viz ad VII., 1.).

V. Odmítání rozhodce.

Rozhodce může odmítnut býti z týchž důvodů, které oprávnějí zamítnouti některého soudce (§§ 19 a 20 jur. nor.). Strana, která sama nebo společně se svým odpůrcem byla ustanovila některého rozhodce, jest toliko tenkrát oprávněna jej odmítnouti, když důvod zamítání teprve po jeho jmenování vznikl nebo straně znám se stal.

VI. Řízení před rozhodci.

1. Rozhodcové, dříve nežli vydají výrok rozhodčí, mají strany slyšeti a příběh, jenž sporu jest základem, vyhledati.

2. Pokud by smlouvou o rozsudím neb dodatečným písemným ujednáním stran nebylo nic jiného ustanoveno, rozhodcové ustanoví řízení podle volného uznání.

3. Jestliže některá strana nepustí se do jednání před rozhodci, budiž jednáno toliko se stranou druhou.

4. Rozhodcové smějí strany i svědky a znalce, kteří dobrovolně k nim se dostaví, toliko nepřisežně vyslyšati.

5. Nesmějí ani proti stranám, ani proti jiným osobám užívati prostředků donucovacích nebo jim tresty ukládati (§ 588 civ. ř. s.).

6. Soudcovské úkony, které rozhodci pokládají za potřebné, jež však předsevzítí nejsou oprávnění, provede k žádosti rozhodců příslušný soud státní. V pochybnosti budiž dožádán okresní soud, v jehož obvodě úkon má nastati nebo důkaz proveden býti. Dožádaný soud má vyhověti žádosti, leč by zákonem byla nepřipustna. Co se týče provedení důkazu, přísluší tomuto soudu zejména také rozhodnouti u věcech, které při provádění důkazu soudcem dožádaným vyhrazeny jsou předpisy zákona soudu rozhodovacímu neb soudu procesnímu.

VII. Rozhodčí výrok.

1. Hlasování.

Je-li více rozhodců než dvě povoláno k rozhodnutí, výrok rozhodčí budiž vynesena podle absolutní většiny hlasů, leč by ve smlouvě o rozsudím něco jiného bylo ustanoveno. Když při některém rozhodnutí nelze dosíci většiny hlasů pro usnesení potřebné, neb, jsou-li toliko dva rozhodci zřízení, jednomyslnosti, rozhodcové mají to oznámiti stranám. Jestliže ve smlouvě o rozsudím nebo v pozdějším písemném ujednání stran není nic jiného opatřeno pro takovou případnost, může každá strana u příslušného soudu navrhnouti, aby vydán byl výrok, že smlouva o rozsudím pozbývá moci nebo že pro tuto jednotlivou případnost jest bezúčinná (§ 591 civ. ř. s.).

2. Stranám doručena buďte vyhotovení rozhodčího výroku a to, jestliže by jich osobně nepřijaly před soudem rozhodčím, poštou nebo skrze notáře. Tato vyhotovení i prvopis rozhodčího výroku buďte opatřeny datem, kdy rozhodčí výrok byl sdělán, a ode všech rozhodců podepsány, jinak by rozhodčí výrok byl bezúčinný (§ 592 civ. ř. s.). Rozhodčí výrok má mezi stranami účinek právoplatného soudního rozsudku, leč by strany ve smlouvě o rozsudím byly se dohodly, že rozsudek může v odpor vzat býti před některou vyšší rozhodčí instancí. Rozhodcové k žádosti některé strany mají na vyhotovení rozhodčího výroku písemně potvrditi právní moc a vykonatelnost výroku rozhodčího.

3. Bezúčinnost výroku rozhodčího.

Dřívější rakouské právo vytklo tuze úzké meze přípustného odporování rozhodčímu výroku. Směrodatné hledisko nynějšího řízení rozhodčího spočívá v ustanovení, že rozhodčímu výroku připisuje se účinek právoplatného soudního nálezu. Tato stejná funkce obou druhů rozhodnutí vedla k tomu, aby pro zrušení rozhodčího výroku paralelně platilo soudní řízení I dovoluje se toto zrušení, chybí-li rozhodčímu řízení právoplatný základ, trpí-li řízení samo podstatným nedostatkem a zvláště takovými vadami, které v civilním řízení soudním zmatečnost procesu nebo rozhodnutí způsobují nebo posléze, jsou-li takové podmínky na snadě, za kterých by i nález civilního soudu musil se za tím účelem, aby umožnila se obnova řízení zrušiti (viz motivy).

Výrok rozhodčí jest tedy bezúčinný:

a) když smlouvy o rozsudím vůbec nebylo nebo když smlouva o rozsudím byla neplatna; když před vnesením výroku rozhodčího pozbyla moci neb pro tuto jednotlivou případnost stala se bezúčinnou;

b) když straně, která tvrdí, že rozhodčí výrok jest bezúčinný, v řízení před rozhodci nebylo popřáno právního slyšení, nebo když strana tato, ač jí třeba jest zákonného zástupce, v tomto řízení nebyla zastoupena zá-

stupcem takovým, leč by vedení rozepře v případnosti posléz uvedené dodatečně řádně bylo schváleno;

c) když při obsazení rozhodčího soudu nebo při usnášení porušeno bylo některé zákonné nebo smluvní ustanovení, nebo když prvopis a vyhotovení rozhodčího výroku nebyly podepsány všemi rozhodci;

d) když odmítnutí některého soudce bylo neoprávněně odepřeno soudem rozhodčím;

e) když rozhodčí soud překročil meze svého úkolu;

f) když rozhodčí výrok odporuje nezměnitelným předpisům právním;

g) když rozhodčí výrok odsoudil některou stranu k činu zákonem nepřipuštenému nebo nedovolenému;

h) když jsou tu podmínky, za kterých rozsudek soudní může v odpor býti vzat žalobou o obnovu.

VIII. Žaloba na zrušení výroku rozhodčího.

Žaluje-li se na zrušení výroku rozhodčího, budiž žaloba podána u soudu, který by byl pro tuto rozepři v první instanci příslušný, kdyby tu smlouvy o rozsudím nebylo. Zakládá-li se žaloba tato na některém z důvodů *a)–g)* právě uvedených, budiž vznesena ve třech měsících, jinak jest vyloučena. Lhůta tato počíná se dnem, kterého straně rozhodčí výrok byl doručen; jestliže však o důvodu odporování teprve později se dověděla, tím dnem, kterého strana nabyla vědomosti o tomto důvodu odporování.

V případnosti ad *h)* udané lhůta pro žalobu budiž posuzována podle předpisů o žalobě za obnovu.

Strany ani ve smlouvě o rozsudím ani jinou úmluvou nemohou vzdáti se toho, aby zákonných předpisů o odmítnutí soudce, o doručení a podepsání rozhodčího výroku, o odporování jemu nebylo užíváno.

IX. Předpisy tyto vztahují se obdobně k rozhodčím soudům, které dle zákona dovoleným způsobem nařizeny jsou posledním pořízením neb jinými opatřeními, na úmluvě sporných stran se nezakládajícími, nebo stanovami. Rozhodčí soudy, podle zákona ze dne 15. listopadu 1867 č. 134 ř. z. k odklizení sporů z poměru spolkového zřízené, nejsou podrobeny ustanovení tohoto oddílu.

Soudy rozhodčí bursovní viz Bursa.

Soudy rozhodčí mezinárodní.

I. Dějinný vývoj.

Až do časů Bonifáce VIII. zastávali papežové úřad rozhodčího soudce mezi jednotlivými knížaty, později vystupují papežové jako prostředníci ve sporech mezi katolickými vladaři; ve 14. a 15. století volila se již světská knížata za rozhodce. V Německu nabyly smírčí soudy zvláštních útvarů. Následkem nedostatečného soudnictví podnikli již drahně let před zřízením komorního soudu říšského, okolo polovice 13. věku, mnozí říšští stavové a bezprostřední poddaní říšští mezi sebou kroky za účelem smírného vyřizování svých sporů a proto užívalo se obyčejně označení »odklizení« (Austräge), kterážto zařízení sama napřed bývala stanovena v zemském míru, smlouvou založeném, zhusta i při uzavírání jiných smluv. Když kurfirsti r. 1424 ustanovili, že budou své rozepře mezi sebou vyřizovati »odklizením«, byl učiněn pokus na říšském sněmu r. 1437 a 1438 stanoviti vlastní všeobecný řád odklízovací říšským zákonem, než marně. Bylo tré druhů odklízování: původní způsoby »umlouvené« (gewillkürt) t. j. smlouvami založené, pak privilegované, t. j. povolené císařem říšským